

Elu vangilaagrites

Tööleht 1

Ülesanne: lugege läbi tekst ja joonige alla osad, mis annavad vastuse teie poolt esitatud küsimustele.

Töö-vangilaagrid

NSV Liidu enim kasutatud poliitilise repressiooni vorm – vabaduse võtmine – lõi vajaduse uut tüüpi kinnipidamiskohtade järele. Põhiliseks kinnipidamisvormiks stalinismiperioodil said töö-vangilaagrid.

Töö-vangilaagrite esialgseks vormiks olid 1918–1920 moodustatud koonduslaagrid, mille kohta pärast sõda kasutati poliitilistel põhjustel nimetust eriotstarbeline laager. On väidetud, et kuni 1926. aastani koonduslaagrites vangide tööjõudu ei kasutatud, vaid nende eesmärk oli isikuid isoleerida. 1929. aastal nimetatikoonduslaagrid ümber paranduslikeks töölaagriteks ning nende abil hakati koloniseerima NSV Liidu väheasustatud ja majanduslikult nõrgalt arenenud piirkondi. Nendesse töö-vangilaagritesse saadeti kõik kinnipeetavad, kellele oli määratud vabaduskaotust üle 3 aasta või kelle oli süüdi mõistnud OGPU (Объединённое государственное политическое управление tõlk. Ühendatud Riiklik Poliitiline Valitsus). 1930. aastal organiseeriti OGPU alluvusse kurikuulus Laagrite Peavalitsus – GULAG (Главное управление лагерей), mis 1934. aastal viidi NSV Liidu NKVD alluvusse. Kõrghetkel oli laagris 2,5 miljoniline vangide armee, keda kasutati peaaegu tasuta tööjõuna uusehitustel, kanalite rajamisel, maavarade hankimisel, Kaug-Põhja piirkondade hõlvamisel jne.

Kõige raskemad olid töö-vangilaagrites kinnipeetavatele Teise maailmasõja aastad. Juba 22. juunil 1941 anti korraldus, millega keelati laagrist välja lasta (ka siis, kui karistusaeg oli kantud) neid, kes olid süüdi mõistetud kodumaa reetmises, spionaaži, terrori, kahjurluse, trotskismi, parempoolsete kalduvuste ja banditismi eest. Need vangid pidid laagrisse jääma kuni sõja lõppemiseni. Hinnanguliselt suri sõja aastatel Gulagi süsteemi laagrites ja kolooniates (suures osas alatoitluse tõttu) umbes 2 miljonit inimest. 1944. aasta suveks oli Gulagi alluvuses 56 paranduslikku töölaagrit.

Pärast sõda hakkas laagrisüsteem jõudsalt laienema, saavutades oma lae 1950. aastate algul. Märgatavalt suurenes kontrevolutsiooniliste kuritegude eest ehk poliitiliste kinnipeetavate üldarv. Poliitilisi hoiti töö-vangilaagrites kõrvuti kriminaalkurjategijatega – mõrtsukate, varaste ja teistega.

1953. aastal ilmnis, et laagrite ülalpidamiskulu ületas kaugelt vangide tööst saadud tulu. Pärast Stalini surma katkestati rohkem kui 20 eriprojekti töö ning vabastati amnestiaga üle miljoni vang. Vabastamised jätkusid ka järgnevatel aastatel. 1954. aastal algas poliitiliste kinnipeetavate süüasjade uus läbivaatus, misjärel hakkas nende hulk laagrites vähenema. Oktoobrist 1956 algas töö-vangilaagrite ümberformeerimine paranduslikeks töökolooniateks.

Saueauk, M., Kaasik, P. Töö-vangilaagrid. Kommunistlike režiimide kuritegudest.
 Õppematerjal: teabetekstid, õppeülesanded. Koost. Maripuu, M. Oja, M.
 (Eesti Mälu Instituut) 2009, lk. 47–49. (lühendatult)

Tööleht 2

Ülesanne: lugege allikas läbi ja vastake selle põhjal küsimustele kirjalikult.

1. Kelle mälestustega on tegu? Kas tekstist selgub isiku vanus, amet, taust vms?
2. Kirjeldage 4–5 lausega allika autori kogemust vangilaagris.
3. Kas teie arvates kirjeldatud kogemus pigem sarnanes või erines teiste vangistatute omast? Põhjendage oma arvamust, tooge tekstist näiteid.

Allikas A. Meenutusi Arhangelski surmalaagritest

Hommikul algas kohus. Meid kutsuti nime järgi ühte ruumi, kus oli aset võtnud sõjatribunal, neid oli kaks meest ja tõlk. Kohtunikud küsisid minu käest vene keeles: „Patšemu bazal i gde böl.“ Tõlk aga küsis minult: „Mispärast läks?“. Noh, see küll eesti keeles nii ei kõlanud. Ma rääkisin kohtunikele selle loo nii kuidas oli ära, et mind joodeti täis ühe grupi poolt, see toimus kaubavagunis, et nad tahtsid mind endaga kaasa võtta. Kohtunikud andsid märku, et tõlk selle neile ära seletaks. Tõlgi vastus oli vene keeles selline: „On tolko hatel bazat“. Minult küsiti veel selle seikluse kohta. Rääkisin veel, et ma sain rongilt maha hüpata ja sõitsin sinna tagasi, kuhu mind oli määratud (*oli mobiliseeritud tööpataljoni). Kohtunikud käskisid tõlkida. Tõlgi vastus oli jälle samasugune: „On tolko hatel bazat.“ Kohtunikud sirvisid oma käsiraamatuid, et leida minu süü jaoks paragrafi. Mulle pandi 193. 7, see tähendab 10 aastat paranduslikku tööd koloonias. Kui ma ei oleks ise tagasi läinud oma töökohta, siis oleks see paragraf olnud lõpuga g, see tähendab: Maha lasta. /---/

Oleme jälle mitu päeva rännanud Arhangelski taigateedel lääne suunas. Peatume ühe asula juures, siin on üks töökoda, kus vangid teevad puust supilusikaid, nad istuvad ümber suure laua ja neil kõigil on antud vastavad lusika valmistamise noad. Meie konvoi (*küsib) meilt, et kes mõistab lusikaid teha, mina vastu, et mina. Ma polnud oma elus veel ühtegi puust lusikat teinud. Kuid ma lootsin, et kui oskan teha, siis mind jäetakse sinna tööle. Mulle antakse puuklotsike ja vastavad teravad noad. Ma piilun nende suunas, kes seal parajasti seda tööd teevad, kuid mulle nende valmistatud lusikad ei meeldi, neil pole nagu ega tegu. Võtan oma haavapuu klotsikese, vaatlen seda ja hakkan voolima, lusikas saab üsna ruttu valmis. Näitasin sead töökoja juhendajale - ta võttis selle vastu, vaatas igast küljest, siis tõstis lusika kõrgele ja ütles teistele, et vaadake maklakid, selline peab üks õige lusikas olema, aga mitte sellised, nagu teie teete. Siis ütles minule: „Budiš brigadirom“. Juhendaja läks meie konvoi juurde ja rääkis talle midagi, hoides minu tehtud lusikat konvoi silme ees, konvoi aga vastas talle: „Nje kokom slutsis“. /---/

Siin on väga suur vangilaager, igal pool on näha puust barakke, mis on kokku klopsitud ümmargustest puulattidest, seinte küljed nii seest kui väljaspoolt pläkerdatud liiva-savi seguga, et tuul lausa läbi ei puhuks. Meile antakse üks tühi barakk. Barakis oli raudtunnist tehtud ahi, mida puudega köeti. Selles ahjus pidi ööd kui päevad tuli all olema. Siin on kahekordsed nagid (*narid) ja iga nagi

jaoks ka vooditekk olemas, mis on plekiline ja igati määrdunud, kuid siiski tekk. Patja ei ole. Mul oli kaasas üks tühi klaaspurk, mässisin sinna ümber oma tühja presentkoti ja padi oligi olemas. /---/

On 1941. aasta talv. Väljas on külma 54°. Me oleme ikka samas asulas. Minu käed on mitmetpidi verised, täis pragusid ja mõrasi ja valutavad, kuid ei ole millegagi määrada ega ravida. Kõik sellest, et igapäev on labidavart käes hoitud ilma kinnasteta. Meie kõik, kes me siin elame, oleme paksult täia (*täisid) täis, lisaks täidele on ka satikad juurde siginenud. Satikad pesitsevad meil kaenlaalustes, jalgade vahel ja ka kulmukarvades. /---/

Seitse päeva on nüüd möödunud ja minu tervis on jälle korras. Ma ei tunne enam sellist nälga, nagu oli enne haigeks jäämist. Käin jälle koos teistega töö, ikka kaevamas haudasid, et mõnel surnul oleks koht, kuhu teda matta. Ma olen vist paar nädalat tööd teinud, kui mind kutsutakse töö juurest välja. Läheme valvuri hoonesse ja ta räägib mulle, et nüüd, juba täna, viiakse mind kolonn nr. 13. See asub Velski linnas ja seal on Kesk mehaaniline tehas. „Sääl hakkab sul hea elu.“ /---/ Hiljem jutustatakse mulle, kuidas ma sinna tehasesse sattusin. Tehase juhtkonnale olevat ühest endisest laagrist tulnud kiri, et sääl töötab üks spetsialist, kas neil on teda tarvis? Tehase juhtkond olevatki siis auto järele saatnud."

Soomets, Hugo: Meenutusi Arhangelski taiga surmalaagritest 1941. juulist kuni sõja lõpuni (lk 19–24, 35–36, 39). Kirjutatud 1989. aastal

Tööleht 3

Ülesanne: lugege allikas läbi ja vastake selle põhjal küsimustele kirjalikult.

1. Kelle mälestustega on tegu? Kas tekstist selgub isiku vanus, amet, taust vms?
2. Kirjeldage 4–5 lausega allika autori kogemust vangilaagris.
3. Kas teie arvates see pigem sarnanes või erines teiste vangistatute omaga? Põhjendage oma arvamust, tooge tekstist näiteid.

Allikas B. Kolõma kullakaevanduses

„Heino Juhani poeg, sündinud tuhande üheksasaja kahekümne neljandal aastal, paragrahv viiskümmend kaheks üks a, kakskümmend viis pluss viis aastat! Võtke oma asjad ja minge koridori!” /---/

Ta vaatas kambris kõheldes ringi. Lõpuks märkas ta paar sammu paraskist eemal, seina äärest suitsuvinet tõusvat. „Palju said – viisteist või kakskümmend?” kostis poolsosinal.

„Kakskümmend viis.”

„Tohoh – nii vingelt virutati! Ega's sunnitööd?”

„Ei, laagrit.”

„Mul on kakskümmend ja sunnitööd. Siin on kõik pika aja mehed. Mille eest sulle siis anti?”

„Olin saksa sõjaväes, siis metsas – relvadega, raadiosaatjaga, tead isegi...”

„Noh, siis oled kakskümmend viis vähemalt ära teeninud. Siin on palju niisuguseid, kes pole midagi teinud ja ka said oma viisteist-kakskümmend aastat. /---/

Kuulnud, et uued tulijad olid alles Magadani jõudnud ja pidavat täna-homme edasi kullakaevandustesse saadetama, muutus mees süngeks. „Sellest katsuge küll kõrvale viilida. Olin tugev kui karu, kui mind nelja aasta eest Terehtjahhi saadeti. Aga vaadake nüüd ise, mis must järel on. Kes kord Indigirka rajooni satub, see on kadunud hing. Sealt tuleb vaid üks tuhande hulgast tagasi.”

„Miks seal siis nii kole on?”

„Suvel miljonid sääsed ja tappev töö – talvel kohutav külm ja ikka tappev töö. Lisaks veel vilets toit ning kehvad riided. Nõukogude võimu seal nagu polegi – on vaid taiga seadus. Iga laagri ülem on seaduse andjaks ja ka täideviijaks.”

Heino tänas mõttes hõimuvenda, kes oli maalinud neile umbkaudse pildi sellest, mis neid ootas. Tuli jälle kord hakata end harjutama mõttega, et lõpp on lähedal./--/

Kaheteistkümnepäev, ilma igasuguste puhkepäevadeta, lisaks sellele veel igaõhtused endale tegemised hakkasid pikkamööda mõju avaldama. Mehed olid märgatavalt kõhnunud ja samm veelgi tõntsimaks ning lohisevamaks muutunud. Isegi noortel ukrainlastel oli puna põskedelt kadunud ja asendunud kollakas-halli värvusega. Heino tundis, et tal oli jõud päris lõpukorral. Ehkki ta seda juba varem kümnel korral oli arvanud tundvat, oli ta ikka jälle leidnud eneses mingid varud peituvat, mis ei lasknud tal veel lõplikult alla anda. Kui

ainult need jalad nii tinarasked ei oleks! Vaatamata vastikule, kibeläägele stlannikule võttis skorbuut üha enam võimust. Kõik hambad logisesid suus ja paljudel hakkasid nad järgemööda välja kukkuma. Jalad olid kuni kubemeni kaetud siniste tähnidega ja mõnel oli isegi kogu allkeha ja kõht kirju. /---/

Ühel päeval juhtus Heinoga see, mis juba ammu oleks võinud juhtuda. Mehed olid hommikul kuidagi vastumeelselt alla poolpimedasse kaevu laskunud. Heino tundis end täna erakordselt pikale veninud, sest öösel oli kahe puurija asemel kolm töötanud ja vastavalt rohkematele puuraukudele oli ka laavasein pikemalt õhitud ning kaevisehunnik märksa suurem harilikust. Esimesed paar kärutäit jõudsid õnnelikult punkrini. Siis aga, kas oli see lihtsalt hooletus, hetkeline endaunustamine või ainult juhus, igastahes oli Heino madalalaelisest tõusust vaevalt läbi jõudnud ja saanud end täies pikkuses sirgu ajada, kui ta parem jalg millegi taha kinni jäi. Järgmisel hetkel oli käru kummuli, koorem aga tee kõrvale puistatud ja poiss ise käigu põrandal maas. Õnnetuseks juhtus Pikk-Kostja just sel hetkel kümnekond meetrit Heino selja taga punkri poole astumas. Nüüd oli paras aeg näidata neile fritsudele, kes on siin peremees ja kuidas tuleb vastutada oma tegude eest! Ta astus maaslebava Heino juurde ja virutas sellele jalaga täiest jõust ribide vahele. Ja uuesti sadasid jalahoobid maaslamaja pihta, kes oli nagu kass kerra tõmbunud. Just siis, kui ta oli end lõpuks poolpüsti ajanud, et peksja eest kaugemale pimedusse taganeda, sai ta nii tugeva löögi vastu pahema jala sääreluud, et see pani teda tahtmatult oigama. Ta kobas sõrmedega ettevaatlikult haige koha ümbruses, et veenduda, kas luu ei ole katki. Valu oli nii tugev, et esialgu ei teinud ta enam katsetki end püsti ajada, vaid jäi ükskõiksest uusi hoope ootama."

Hanko, Jüri: Üks Kolõma lugu I [1943-...] (lk. 2-4, 194-195, 238, 265-267).
Kirjutatud 1964-1988/9 (?).

Tööleht 4

Ülesanne: lugege allikas läbi ja vastake selle põhjal küsimustele kirjalikult.

1. Kelle mälestustega on tegu? Kas tekstist selgub isiku vanus, amet, taust vms?
2. Kirjeldage 4–5 lausega allikas kirjeldatud kogemust vangilaagris.
3. Kas teie arvates see pigem sarnanes või erines võrreldes teiste vangistatutega? Põhjendage oma arvamust, tooge tekstist näiteid.

Allikas C. Kahtlane element

„Siis käsutati mind uuesti autosse, kaasa ei lubatud midagi võtta. Lubati, et tulen tunni aja pärast tagasi. Nii viidigi mind kerges suveriietes, mis parajasti seljas oli. Viidi Pagari tänava Julgeoleku Ministeeriumi ruumidesse. Sisenesime ühte suurde ruumi, kus seisis hulk väikeseid kappe. Olin väga hämmeldunud, kui mind kästi minna ühte kappidest. Kapis oli üks taburett, mille ees võis püsti seista või taburetile istuda, rohkem ruumi ei olnud. Ukse sees oli kolm õhuauku. /---/ Öösel tehti minu kapi uks lahti ja kutsuti kaasa. Mind viii ühe uurija juurde, kus selgus, et mind süüdistatakse kuuluvuses keskkooliõpilaste kontrrevolutsioonilisse organisatsiooni. Minu ülesanne olevat olnud laskemoona edasi toimetamine. See süüdistus oli nii absurdne, et alul ajas naerma, kuid hiljem – nutma. /---/

Augusti lõpupoole jõudsimme Uurali Molotovi oblasti Solikamski linna. Seal lõppes raudtee. Tehti teatavaks, et meid ei ole arreteritud, vaid sõja ajaks isoleeritud, kui kahtlane element. /---/ Septembri lõpul saadeti meid edasi teise laagrisse. Ma ei mäleta mitukümmend kilomeetrit see tee pikk oli. Ilm oli juba külm. Teekond läbis soostunud alasid. Olin paljajalu, kuna minu suvekingad ei sobinud selliseks teekonnaks. Olime väsinud, külmunud ja näljased, kui pimedusest hakkasid kuskil allpool paistma tuled. Valvurid pilkasid: „Teie kodu paistab.“ Laager asus madalikus, mis oli üks poriauk. Barakkide ette oli tehtud laudadest kõnniteed, muidu oleks vajunud mülkasse. Seal laagris algas meie metsatöö. /---/

Kui saabusid detsembris suured pakased 45–50° külmusid mu käed ja jalad. Laagriülem otsustas: „Kui metsa minna ei saa, siis tsooni taga (*laagris) sae otsast võib ikka kinni hoida.“ Nii määratigi mind külmavõetud käte ja jalgadega puusaagijate brigaadi, tsooni jaoks puid lõikama, kuigi sõrmedelt olid kõik küüned maas ja sõrmed ja varbad külmahaavades. /---/

Mehi hakkas massiliselt surema. Nälg ja külm tegid oma töö. Inimesed olid näljast paistes ja nõrgad ei suutnud enam tõusta ja surid. Keda veel metsa aeti, need külmusid metsas ära, sest ei jõudnud enam tööga sooja saada. /---/

Maa oli kõvasti külmunud. Suurele maaalale tehti lõkked, et maa sulaks ja saaks kaevata ühe suure augu, kuhu laibad sisse visati. Kui kellegil jäi käsi või jalg segama, siis löödi see kirvega maha ja visati auku. /---/

1941–1942 a. talv oli veel sellepolest raskeim, et me polnud kliimaga ega oludega harjunud. Dr. Kask ütles: „Kes peab vastu esimese aasta, sel on lootust

vastu pidada ka edaspidi." Sel esimesel aastal hukkus 70% neist kellega koos lahkusime kodumaalt. /---/

Mai kuus tehti meile teatavaks, et meile on Moskva Erikomisjon tagaselja mõistnud kohtuotsuse, kellele 5, kellele 8, kellele 10 a. laagrikaristuse. Minule oli mõistetud paragr. 58 l. 10 alusel 5 aastat. Meid saadeti tagasi Nõrupi rajoonis olevatesse laagritesse, nüüd juba kriminaalvangide ja retsidivistidega ühte laagrisse, kes muutsid meie elu veel ebainimlikumaks, kui see juba oli. Olime nende silmis ju neetud fašistid. Mul tuli isegi magada kõrvu ühel naril naisega, kes oli sooritanud kaks mõrva. Teise mõrva oli toime pannud laagris, mingi tühise asja pärast. See mõrvar uhkustas sellega ja ütles, et võib ükskõik keda tappa ilma, et tema karistus suureneks. Ainult usk ja lootus andis jõudu."

Ojamets (sünd. Randkivi), Marta: [Meenutusi Uurali vangilaagrist. VI 1941–1946, lk 1-7]
Kirjutatud 1988/9(?).

Tööleht 5

Ülesanne: lugege allikas läbi ja vastake selle põhjal küsimustele kirjalikult.

1. Kelle mälestustega on tegu? Kas tekstist selgub isiku vanus, amet, taust vms?
2. Kirjeldage 4–5 lausega allika autori kogemust vangilaagris.
3. Kas teie arvates see pigem sarnanes või erines teiste vangistatutega võrreldes? Põhjendage oma arvamust, tooge tekstist näiteid.

Allikas D. Kaks korda Venemaale..

...kui mind teist korda kinni võeti, küüditati...

Mina: „Oot-oot, tädi Meery, mismoodi, kas esimest korda siis ei küüditatud neljakümnesimesel, kuidas see oli?”

Meery: „Ei, ei küüditamine oli enne sõda, aga mind arreteeriti, sõda siis juba käis, see oli 6. juulil...”

Mina: „Miks sind siis arreteeriti?”

Meery: „Bandiidi naine, noh! Hermann käis mobilisatsiooni alla aga ei läinud. Kui nad järgi tulid, siis hüppas aknast välja ja jooksis metsa. Siis nad võtsidki mu kinni. Algul viidi Rakveresse, sealt Venemaale. Kuu aega olin vanglas, iga öö kuulati üle. Ma mõtlesin, et Issand küll, mis minuga siin nüüd saab. Ma kandsin juba last, aga see ei paistnud välja veel. Üks neist irvitajatest (*valvur) ütles ülekuulajale, et küll sul veab, tänaseks nii noor kena neiu (ma olin siis kahekümnesimeks juba)... aga midagi nad mulle õnneks ei teinud. Teistelt ma kuulsin hiljem laagris küll, et oli pekstud ja kõiksugu koledaid asju tehtud.”

Mina: „Kas uurija oli venelane, mida ta küsis?”

Meery: „Petseri eestlane oli. /naerdes/ Mida tal ikka küsida oli, et ikka mida ma tean bandiitidest, kus Hermann on. No hiljem, seal Venemaal oli see ju täitsa rumal. Mis ma oskasin ütelda. Ma ütlesingi, et tapke maha, aga ma ei tea midagi.”

Mina: „Ja nii kuu aega?”

Meery: „Jah, pärastpoole vist väsisid ise ka ära. Ma ükskord, see oli juba lõpu poole, küsisin, et mis mul see süüdistus on ja palju ma saan? See ametnik vastas, et teil pole mingit süüd, aga neetud sakslased ei lasknud Rakveres uurimist lõpetada. Nüüd olete pantvang ja kolm aastat. /---/ Palju hiljem kui ma olin juba laagris ja väga haige peale sünnitust, tuli üks paberitega minu nari juurde ja ütles, et kirjutagu ma alla, et olen otsusest teadlik. Mis seal sees oli, seda ma ei tea.” /---/

Meery: "Ma ju sünnitasin seal, ei tea kuhu nad selle lapse viskasid, vist koerte ette. Ja siis ma jäin nii haigeks ja nõrgaks pärast seda, et ei osanud enam käia." /--/

Mina: „Mis tööd sa pidid tegema?”

Meery: „Algul oli valvuri all töö, turbarabas. Aga seal juba esimesel nädalal võttis külm mul jalad ära. Ma olin ju kerges kleidis, nii nagu mind juulis kinni võeti. Tundsin ühekorra nagu raks käis läbi ja siis hakkasid jalad koledalt valutama. Ma ütlesin valvurile ja siis viidi mind velskri juurde. Siis olid juba jalgade peal hirmsad suured vesivillid. Velsker löikas need lõhki, aga siis tuli palavik. Ma ei tea kui kaua, terve talve vedelesin koiku peal. /---/ Barakis oli viisteist kraadi külma kogu aeg, väljas oma nelikümmend. /---/ Aga elama jäin sellepärast, et hiljem pandi mind sigade

peale, ilma valveta tööle. Seapõrsad said puhast piima ja jahukõrti. Mis ma siis enam ootas, sõin sigade seltsis kõhu täis..." /---/

Mina: „Ja siis said koju?”

Meery: „Jah. Ma olin nädal aega kodus olnud, kui tulid tuppa kõik miilitsavolinik ja valla partorg ja kes kõik. Ja siis nad rahustasid ja ütlesid, et sa oled ilma süüta kannatanud ja nüüd enam pole sul midagi karta...”

Mina: „Aga neljakümneüheksandal viidi jälle?”

Meery: „Jah, siis küüditasid, koos teistega. Nii et kokku olin ma seal kolmteist aastat.”

Meery Krutob: [intervjuu aastate 1941–1946 ja 1949–1957 kohta]. Intervjuu toimus 1988.

Tööleht 6

Ülesanne 1. Kirjutage kastidesse loetud nelja inimese profiilid. Seejärel tooge välja loetud mälestustes esinenud sarnasused ja erinevused.

Nimi:

Nimi:

Taustainfo:

Taustainfo:

Vangistamise põhjus:

Vangistamise põhjus:

Mälestuse vorm:

Mälestuse vorm:

SARNASUSED

ERINEVUSED

Nimi:

Nimi:

Taustainfo:

Taustainfo:

Vangistamise põhjus:

Vangistamise põhjus:

Mälestuse vorm:

Mälestuse vorm:

Millest võisid tuleneda kogemuste erinevused?

Ülesanne 2. Vastake kirjalikult järgnevatele küsimustele.

1. Milliseid ajalooallikaid oskate lisaks mälestustele veel nimetada?
2. Tooge välja mälestuse kui ajalooallika plussid ja miinused. Leidke mõlemale poolele vähemalt neli argumenti!
3. Kas teie rühma arvates peaks õppetundides kasutama rohkem mälestusi? Miks?

